

Ushbu test varianti 30ta test topshirig'idan iborat.

Kitobda yopıq va ochiq turdagı test topshiriqlari mavjud.

Yopıq turdagı test topshiriqlarida berilgen to'rtta javobdan bitta javobni tanlash va javoblar varaqasida tanlangan javobga mos bo'lgan xarfni (A, B, C yoki D) topshiriq raqamiga mos qatorga yozish kerak.

Ochiq turdagı test topshiriqlarida javobingizni javoblar varaqasidagi topshiriq raqamiga mos qatorga to'liq va aniq tarzda yozish kerak.

1. Tómente berilgen sózlerdegi juwan dawıshı seslerdiń ornına jıńıshke jubaylasları qoyılǵanda qaysılarınıń bildirip turǵan sóz shaqabında ózgeris boladı?

1) sán; 2) tut; 3) or; 4) ót; 5) un; 6) soz; 7) siz; 8) márt; 9) bol; 10) bur.

A) 5, 8, 9, 10 B) 2, 3, 6, 7 C) 1, 4, 5, 6

D) 4, 7, 8, 9

2. Tómente berilgen úzindini oquń.

*Qorqut ata qobızman saz tuńlań,
Jırawlardan eski dástan sóz tuńlań,
Bul bir eden xalıqtıń júregin anlań,
Keliń altın miyras dástan eline.*

(Ibrayım Yusupov)

Qosıq shuwmaǵında ushırasatuǵın leksikalıq birliklerge baylanıslı DURÍS maǵlıwmattı anıqlań.

A) Shuwmaqtıń eń aqırǵı qatarında *altın sózi* tuwra máńide qollanılǵan.

B) Keltirilgen qosıq qatarında *góne kelbetlik sóziniń* antonimi ushırasadı.

C) Unamlı minez-qulıqqa baylanıslı haq kewil, *kishipeyil máńisindegi sóz* qollanılǵan.

D) Birinshi hám ekinshi qatarda *óz ara omonim bolatuǵın sózler* qollanılǵan.

3. Tómente berilgen misaldı oquń.

*Túńgi kórkine qara... Mawjıraǵan tın.
Aspanda qalıqqan aydıń sáwlesi qıtıǵına
tiygendey gúmis tolqınlar tınımsız shapshıp
oynaydı. Dárya aqshamında da turmıs
háreketinen qurı qol emes.*

Misalda qaysı sóz shaqabın jasawshı qosımta sózdiń túbirin fonetikalıq ózgeriske ushıratqan?

A) kelbetlik B) atlıq C) ráwısh D) feyil

4. Almasıqlar qaysı juwaptaǵı mısalda dánekerlik xızmette qollanılǵan?

A) *Qırq quraq kórpesheni tigiw qanday mashaqatlı bolsa, aw-duzaq soǵıw da sonday qıyın is.*

B) *Men kúni menen baqırıp atırman, shaqırıp atırman, úyden shıǵıp xabarlasar bir bende joq.*

C) *Bazılar báygide bas bayraqtı alıwdan dámenenip otırsa, bazılar zawıq ushın tamashalap otır.*

D) *Ata, siz aytıp bergen ertektegi "Jaqsılıq atawı" qay jerde, ondagı qaharmanlar ele bar ma?*

5. Kóp noqattıń ornına qoyılatuǵın tiyisli eliklewishti tawıp jazıń hám sol sózdi juwaplar betine qátesiz kóshiriń.

Shıńqobızdan shıqqan saz alıslardan talıp-talıp esitiledi, jaylawdagı qoy-qozulardıń mańıraǵanı, buzawlardıń móńiregeni, ... kisnegen atlardıń sestı menen bir ájayıp kompoziciya syaqlanadı.

Juwap: _____

Dıqqat! Juwabıńızdı juwaplar betine kóshirip jazıń.

6. Berilgen gápten **úylesiw** usılında baylanısqań sóz dizbegin tabıń hám sol sóz dizbegin juwaplar betine qátesiz kóshirip jazıń.

Háwlıdegi bir-birinen shıraylı gúllerdiń jaǵımlı iyisi Gúlsánemdi quwanışqa bóledi.

Juwap: _____

Dıqqat! Juwabıńızdı juwaplar betine kóshirip jazıń.

7. Tómenдеgi sintaksislik qurılımǵa sáykes keletuǵın gápti anıqlań.
- ~~~~~ ——— ———, ——— ——— ———.
- A) Quwraq qamıslar ızınlaydı, naması báhárden dárek beredi.
 B) Asaw tolqınlar pısqırıp, shabandoz shaǵalalar shawqım salmaqta.
 C) Keshke qaray dawıl basılıp, awıldıń ishi tım-tırıs boldı.
 D) Ómirdiń qıyın sınaqları sınaǵanda, ol ózligin joytpadı.

8. Juwaplarda berilgen mısallardı gáp aǵzalarına tallań. Dúzilisine qaray keńeytilgen tolıqlawısh ushırasatuǵın gápti anıqlań.

- A) Óńsheń jas jigitler atlılardıń qarası kóriniwden orınlarınan órre-órre turdı.
 B) Bizler menen birge sayaxatqa barmaqshı bolǵanlar kúnnen-kúнге kóbeyip atır.
 C) Basına úlken qara qalpaq kiygen Nurım aǵa atqosshısınıń gápin bólmedi.
 D) Balalar bul koreys hayaldan fortepyanoda saz shertiwdi tez úyrenip aldı.

9. Tómenдеgi misal feyil bir bas aǵzalı gáptiń qaysı túri ekenin anıqlap, juwaplar betine qátesiz jazıń.

Tımshına qarap júrmey jaqında mollasın ájwalap qosıq shıǵarıptı.

Juwap: _____

Dıqqat! Juwabınızdı juwaplar betine kóshirip jazıń.

10. Ayırılmaǵan ayqınlawısh **qıya tolıqlawıshtı** ayqınlap kelgen gápti anıqlań.

- A) Bul ayılǵan násiyat sózleri maǵan, Annabayǵa hám Tóreshke kóbirek tiyisli edi.
 B) Men de eki saatqa shamalas jolawshılar turǵan jerde, bándirgide irkilip qaldım.
 C) Oqıw kursı tolıq juwmaqlanǵannan keyin ol tuwılǵan jerine – Bozatawǵa jónep ketti.
 D) Bizge bilim-tárbiya bergen ustazımızǵa, yaǵnıy Zerixan apaǵa algıslar aytaman.

11. Gezekles mánili dánekerli dizbekli qospa gápti anıqlań.

- A) Shashları buyra qız gá perrondaǵı jolawshılarǵa, gá sońı kórinbeytuǵın relslerge, gá saatqa tigiledi.
 B) Atam menen apamniń arasındaǵı tım-tırısliq bizge ári qorqınshılı, ári qáweterli, ári jaǵımsız tuyıldı.
 C) Birde áptap jilli qushaǵına alıp ráhátlendirse, birde jipek samal basımnan sıypap lázzetke bóleydi.
 D) Qolın mańlayına kólegeylegen Asan birese Oralbayǵa, birese esik bettegi Toqtamuratqa qaraydı.

12. Quramında waqıt baǵınıńlı qospa gáp ushırasatuǵın aralas qospa gápti anıqlań.

- A) Eger de eki táreptiń birewi nemquraylı ot ısrısa, oshaq pısqıydı, sol pısqıǵan oshaqtıń tútini kózlerden jas shıǵarıwǵa sebepshi boladı.
 B) Sol kúni kún batıp, jaǵadaǵı jigildiklerdiń uzın kóleńkesi suw betinen serpilgende, qubladaǵı awıldıń balaların baslap Orınbay jetip keldi.
 C) Aydana Moskvada júrip alǵan xalatın kiyip, ol xızmet etiwge shıqqan gezde, hámme qol shappatlap, tuwılǵan kúni menen quthıladı.
 D) Arbalı atlar kózden uzaqlap ketkenge shekem, Sárwixan qızıl oramalıń bılǵap tura berdi, al basqa qız-jawanlar jumısına kirisip ketti.

13. Baǵınıńqı gápinin bayanlawıshı anıqlıq meyil feyiline kómekshi sózdiń dizbeklesip keliwi arqalı bildirilgen maqset baǵınıńlı qospa gápti anıqlań.

- A) Tawıq penen úyrekler shoqıp ketpesin dep, úkelerim eginlerdi qorıp júredi.
 B) Keleshekte jaqsı insan bolayın dep, muǵallimniń násiyatlarına ámel ettim.
 C) Mallarımızǵa qasqır qáwip salar dep, biz túngi gúzetshilikti kúsheyttirdik.
 D) Olar hámme waqta zúraátti moldan aladı dep, bizler qattı isenetuǵın edik.

14. Tórende berilgen tekstti oquń. Úsh orında túsirilgen irkilis belgilerin tiyisli orıńǵa qoyıń hám juwaplar betine izbe-iz jazıń.

Maman biy kók maqpal tóselgendey jasıl biyday atızına ayırıqsha ıshqı menen qarap, tırnaǵınan aydarına shekem lázzetke tolǵan halda, quwanışlı dawısı dirildep

– *Sabır, sálamatpısań Hal qalay, jaǵday qalay?* – dedi.

– *Qullıq biy aǵa, halım jaqsı. Mınaw biydaydıń qorıǵın aldım. Sizdi anaw shetten tanıp juwırdım.*

– *Kewil qabında jirtıq joq pa?*

(T. Qayıpbergenov)

Juwap: _____

Dıqqat! Juwabıńızdı juwaplar betine kóshirip jazıń.

15. Adamlardıń qurǵın jasawı, perzentli bolıwı, oylaǵan tilekleriniń orınlanıwı negizgi baǵdarın quraytuǵın aytımın atamasın tabıń hám juwaplar betine jazıń.

Juwap: _____

Dıqqat! Juwabıńızdı juwaplar betine kóshirip jazıń.

16. Bozuǵlanıń Shayxı-wáliy iyshandı pir tutıp, on altı jasar qarındası Qansulıwdı oǵan qaldırıwı berilgen syujettiń dástandaǵı áhmiyeti qaysı juwapta durıs kórsetilgen?

A) *Amanatqa qıyanet etiw, nápsiqawlıq hám buzıqlıq qaralanadı.*

B) *Diniy isenimler menen birge adamlar arasındaǵı tatıwlıq ta qaralanadı.*

C) *Tuwısqanlar arasındaǵı miyrimsizlik, ala awızlıq áshkaralanadı.*

D) *Bozuǵlanıń menmenligi, Shayxı-wáliydiń miyirmanlıq kelbeti ashıladı.*

17. "Qalila hám Dimna" shıǵarmasında Qalila hám Dimna obrazları qanday haywan sıpatında súwretlengenin tabıń hám juwaplar betine jazıń.

Juwap: _____

Dıqqat! Juwabıńızdı juwaplar betine kóshirip jazıń.

18. "Kún qayda" tolǵawınan alınǵan úzindini oquń.

Aylanıp aqqan aq Jayıq,

At salmay óter kún qayda?

Esigi biyik Boz orda,

Eńkeymey óter kún qayda?

Qara bulan terisin,

Etik qılar kún qayda?

Gúdarıdan baw taǵıp.

Girewke kiyer kún qayda?

(Dospanbet juraw)

Jırawdıń bul tolǵawınıń jazılıw sebebin anıqlań.

A) Óz watanına bolǵan saǵınısh sebepli.

B) Shayxı Mamaydıń jaralanıwı sebepli.

C) Elge salınǵan salıqtıń awırılıǵı sebepli.

D) Eldiń Túrktannan Xorezmge posıwı sebepli.

19. "Bardur" qosıǵınan alınǵan shuwmaqtı oquń.

Qırı diyqansılıq, suwı sámáklı,

Hár jerde káni bar kórseń námáklı,

Ǵazlı, qasqaldaqlı, kóli – órdekli,

Eri murǵızarlı kólleri bardur.

(Ájiniyaz)

Astı sızılǵan qatarıń mánisi qaysı juwapta durıs berilgen?

A) *Duzǵa bay ekenligi aytilmaqta.*

B) *Miywelerge, jemislerge bay mánisinde.*

C) *Balıqqa mol kóller názerde tutılǵan.*

D) *Gaz kánleri bar ekenligi aytilmaqta.*

20. Jańabay shayırdıń "Qazı iyshan" qosıǵındaǵı Qazı iyshan obrazına berilgen sıpatlamadı durıs anıqlań?

A) *Aldawshılıq, jaramsız is-háreketleri menen tamılǵan zerge adam.*

B) *Sawdagershilik penen at kótergen adamgershilikli insan.*

C) *Reyimsiz, sıqmar, kisi miyneti arqasında shalqıp kún keshiretuǵın insapsız adam.*

D) *Xalıqtıń ǵamın oylaytuǵın ádalathı, insaplı iri jer iyelerinen biri.*

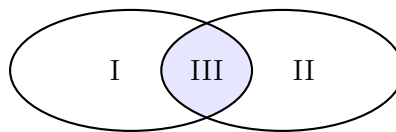
21. R.Gamzatovtıń "Balalıqtaǵı umıtilmas waqıya" shıǵarmasınıń juwmaǵına qaysı juwap durıs keledi?
- A) Bala heshqashan ótirik sóylemewge ózi ózine sóz berdi.
 B) Bala adamlardan pul jıynap alıwǵa ádetlendi.
 C) Bala endi mektepke barıwdı unatpay qaldı.
 D) Áke óz balasına qatallıq etkenine pushayman boldı.
22. A.Bekimbetovtıń "Awır sınaqlar" povestinde ne sebepten Pirjan maqsım perzentleri Nawrız benen Shiyringúldi alıp tuwǵan jerin taslap sırt ellerge ketiwge májbúr boladı?
- A) Sol dáwirdegi siyasiy sharayatqa baylanıshı.
 B) Erjan maqsımınń balasın qamatıp jibergeni ushın.
 C) Perzentleriniń el kóriw tilegin orınlaw ushın.
 D) Adamlardan qarız kóbeyip ketkenlikten.
23. B.Baymurzaevtıń "Báddiwa" draması haqqında berilgen durıs maǵlıwmattı anıqlań.
- A) Ayırım jaslar tárepinen hayal-qızlardıń huqıqı, qádir-qımbatınıń ayaq astı etilip atırǵanlıǵı máselesi kóterilgen.
 B) Aqlsız Dosjan, jalatay Jaqsıbiyke obrazları arqalı shańaraqlardıń buzılıwı, perzentlerdiń jetim qalıwı sıyaqlı máseleler kóterilgen.
 C) Repressiya dáwiri sóz etilip, óz eliniń ǵárezsizligi ushın ǵúresken Allayar Dosnazarov qaharman obraz sıpatında dóretilgen.
 D) Qaraqalpaq mámleketshiligin dúziw haqqındaǵı kózqaraslarınıń keń hám unamlılıǵı menen Aydos baba obrazi jaratılǵan.

24. Tómenдеgi shuwmaqtıń qosıq qurılısı boyınsha berilgen qaysı talqılaw durıs?
*Kóp emes dúnyada qaraqalpaq az,
 Sol ushın kóksińdi qaǵa bermes jaz,
 Hárbiriń ushıǵa, hárbiriń almaz,
 Qásterlep abaylań bir-birińizdi.*

(M.Jumanazarova "Qásterlep abaylań bir-birińizdi")

- A) Erkin wázinde jazılǵan, buwınlar sanı hár qıylı, shahs uyqasqa iye shuwmaq.
 B) Aruz ólsheminde jazılǵan bolıp, hárbir shuwmaq eki bántten ibarat.
 C) Barmaq ólsheminde jazılǵan on, on bir buwınlı, bir bántten ibarat shuwmaq.
 D) Barmaq ólsheminde jazılǵan, on bir buwınlı, birgelkili uyqasqa iye shuwmaq.
25. Eyler-Venn diagramması tiykarında maǵlıwmatlardı sáykeslestiriń.
- Esletpe:** hárbir shıǵarma ushın birewden artıq maǵlıwmat tiyisli bolıwı múmkin. Juwaplar betine I-a; II-b, c; III-d tárizinde jazıń.

"Múń da bir keshirim" "Múńlardıń biri"

- a) Erpolat penen Erjan sıypań arasındaǵı qarama-qarsılıq shıǵarmanıń "Toǵaydaǵı toy" bóliminde súwretlengen.
 b) Shıǵarmada repressiyanıń ǵam-qayǵıları, pútkil adamzat basına salǵan azap-aqiretleri kórkem súwretlengen.
 c) Povest janrında jazılǵan shıǵarma.
 d) Shopan jigittiń táǵdiri arqalı "Aq qapshıq" dáwirindegi xalıqtıń awır kúnleri sáwlelendirilgen.
 e) Shıǵarmada 1937-jılǵı tubalawshılıq dáwirindegi waqıyalar kórkem bayanlanıwın tapqan.

Juwap: _____

Dıqqat! Juwabıńızdı juwaplar betine kóshirip jazıń.

26. Berilgen tapsırmalardı teksttegi tiyisli misallar menen sáykeslestiriw arqalı orınláń.

Esletpe: *hárbir tapsırma ushın tek bir durıs juwap bar. Juwaplar betine 1-a; 2-b; 3-c tárizinde jazıń.*

Tapsırmalar	Tekst
1. Qaysı gápte seplik qosımtasın tiyisli kómekshi sóz benen almasırǵanda stillik qátelik bolmaydı? 2. Birgelkili anıqlawısh pútin oy-pikirdi kúsheytiwge sebepshi bolıp turǵan gáp qaysı? 3. Qaysı gápte stillik talapqa sáykes <i>túyeden postın taslaǵanday</i> turaqlı sóz dizbegin qollawǵa boladı?	(a) Awılǵa shekem Járımbettiń arbasında jetip aldım. (b) Onıń málelsiz házilleri qanıńday jarasıqlı?! (c) Jol boyı onı menen bolǵan sáwbetim oylarımdı tárk eter emes. (d) Sonda, ózimniń oylanbastan aytqan sózlerim ushın uyalıp kettim. (e) Ómirde siyrek ushırasatuǵın bunday til alǵısh, haq kewil, hújdanlı bir insanıń kewlin qabartıp qoymadım ba?! (f) Óz ózime qattı gázeplendim, ashıwlandım, óz ózimdi jek kórip keyiy basladım.

Juwap: _____

Dıqqat! Juwabıńızdı juwaplar betine kóshirip jazıń.

Berilgen tekstti oquń hám tómendegi eki test tapsırmasın usı tekst tiykarında orınláń.

Bul jerge jumısqa jiberilgeli birinshi ret túngi náwbetshilikke túsiwi. Kósheler tastay qarańǵı, pútkil (1)qala uyrıqda. Átirapta tıq etken ses joq. Anda-sanda sherigi esnep, bir nárseler deyjaq boladı, biraq úndemeydi. (2)Qasaqana sol kúni qala orayındaǵı dúkándi kóterip ketpesi bar ma?! Endi oǵan tınım bolǵan joq. Jumıs babında talay tentekler menen duslasqan bolsa da, bul saparı sál qobalǵıwda.

27. Teksttegi bir samı (1) menen astı sızıp kórsetilgen sóz dizbegi qanday kórkemlew quralı sıpatında qollanılǵan?
 A) sinekdoxa   B) giperbola   C) metonimiya
 D) metafora

28. Teksttegi eki samı (2) menen astı sızıp kórsetilgen gápte tildiń tazalıǵın buzıp turǵan elementti anıqlań.
 A) frazeologizm   B) jargon   C) dialektizm
 D) vulgarizm

Tómende berilgen úzindini oqń hám tekstten keyingi **eki test tapsırmasın** usı tekst tiykarında orınladı.

Bunnan keyin Seydan uyqlay almadı. Ol sırtqa shıqtı. Ózege gewleńgen garrı qara tallardıń shaqalarına búrılıp turǵan tań shımshıqları juǵırlasıp, álle qanday bir áhmiyetli másele ústinde tartısıp atırǵanday.

(Ibrayım Yusupov)

- 29.** Tekstten qospa sózlerdiń imlasına baylanıshı imlahıq qátelikti tabıń hám dúzetip, juwaplar betine jazıń.

Juwap: _____

Dıqqat! Juwabıńızdı juwaplar betine kóshirip jazıń.

- 30.** Tekstte túbir menen qosımtanıń aralıǵında qatar kelgen seslerdiń aytılıwında keyingi sestıń aldınǵı seske tásir etiwı nátiyjesinde ózgeriske ushıraǵan sóz qollanılǵan.

Sol sózdi tabıń hám imlahıq jaqtan dúzetip, juwaplar betine jazıń.

Juwap: _____

Dıqqat! Juwabıńızdı juwaplar betine kóshirip jazıń.